

проблема кадрів загострюється через надмірне навантаження та загрозу особистої безпеки співробітника.

Важливо зазначити також про швидкість інформаційних потоків. Сьогодні та постійний аналіз дає змогу розуміти, що оперативна інформація швидко застаріває. Обсяг доступної інформації кожного дня збільшується у колосальних розмірах, що ускладнює її обробку та аналіз.

Щоб запобігати сучасним загрозам та викликам потрібно: постійно навчати та заохочувати співробітників, залучати фахівців із суміжних галузей, створити привабливі умови праці та підтримку ментального здоров'я співробітників. Розробити нові навчальні програми в університетах МВС і СБУ з опором на пошук інформації відповідно до відкритих баз даних, аналіз даних, психологію впливу та роботою з візуальною інформацією. Впровадити сучасні системи шифрування й моніторингу дій користувачів у цифрових середовищах, для ефективного реагування на швидкі інформаційні потоки слід розвивати автоматизовані платформи аналітики, системи візуалізації та інструменти аналізу великих баз даних у щоденну практику[4].

У сучасних умовах гібридних загроз, терористичної активності та кібератак розвідувально-інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності набуває особливого та не притаманного значення. Це невід'ємна частина системи національної безпеки, котра забезпечує своєчасне виявлення загроз, прогнозування ризиків і реалізацію оперативних заходів. Найбільш важливими викликами у вищезазначеній сфері - загроза витоку інформації, дефіцит кваліфікованих кадрів, необхідність у постійному оновленні та перевірці інформації. Для подолання цих викликів потрібно системний підхід якийсь дасть змогу якісно та швидко підлаштовуватися до сучасних змін. Тільки за умови своєчасного реагування на виклики держава зможе забезпечити ефективне функціонування оперативно-розшукових підрозділів, котрі будуть адаптовані до нових реалій.

*Веденєєв Дмитро,
доктор історичних наук, професор,
провідний науковий співробітник
Міжвідомчого науково-дослідного центру
з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України*

*Семенюк Олександр,
доктор юридичних наук,
Міжвідомчий науково-дослідний центр з проблем
боротьби з організованою злочинністю при РНБО України*

ЗАПОЗИЧЕННЯ ЗАРУБІЖНИХ МОДЕЛЕЙ КРИМІНАЛЬНОЇ РОЗВІДКИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2024 р. № 792 р затверджено «План заходів, спрямованих на виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони

України на 2023–2027 роки». Його пункт 1.7.1. висунув завдання розробки для затвердження Верховною Радою України проекту закону про кримінальну розвідку, під якою розуміється комплекс гласних і негласних пошукових, розшукових заходів і засобів, оснований на аналітиці (кримінальний аналіз, правоохоронна діяльність, керована аналітичною розвідкою, або ІР-модель), в інтересах своєчасного виявлення й нейтралізації реальних і потенційних загроз національним інтересам України. Йдеться про *запозичення й впровадження зарубіжних моделей кримінальної розвідки в якості основи правоохоронної діяльності*, що є відображенням світової тенденції правоохоронної діяльності із зміщення головних пріоритетів роботи поліцейських структур на превентивне реагування.

Зазначимо, що із прийняттям у 2012 р. нової редакції Кримінального процесуального кодексу, основним призначенням оперативно-розшукової діяльності (ОРД) вважається відтепер не розкриття, а виявлення й попередження злочинів. Пропонуються до впровадження різні іноземні концепції діяльності поліції з попереджувальній роботі, що спонукає до узгодження понятійно-категоріального апарату для імплементації справді корисного зарубіжного досвіду до національного законодавства. Новітні тренди міжнародного досвіду правоохоронної діяльності свідчать, що пріоритети оперативної діяльності поліцейських структур поступово концентруються на превентивному реагуванні на злочинні прояви. Як твердять фахівці, в умовах високорозвинутих інформаційних технологій ефективна діяльність правоохоронних органів з протидії злочинності залежить у першу чергу від їх спроможності бути проактивними – діяти на випередження та запобігання злочинним проявам. Цьому спрятиме впровадження т.зв. *моделі поліцейської діяльності, керованої розвідувальною аналітикою, в основу якої покладено кримінальний аналіз*. Де-факто у вищих спеціальних навчальних закладах України вже запроваджено нові спеціалізації підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції: здобувачі освіти проходять комбіноване стажування, що передбачає опанування методики кіберрозвідки, кримінального аналізу тощо.

Поширеними стратегіями, які базуються на механізмах кримінальної розвідки, є усталена у Великій Британії «Національна розвідувальна модель» (National Intelligence Model) та запроваджений у США «Національний план розподілу розвідувальної інформації» (National Criminal Intelligence Sharing Plan). З подібними стратегіями генетично пов'язаний інший концепт – «організація діяльності поліції на основі розвідувальних даних», інакше – «модель поліцейської діяльності» (Intelligence-Led Policing). В зазначеній моделі *розвідка виступає наріжним елементом ефективної поліцейської діяльності*. Під цим мається на увазі, що дані поліцейської розвідки використовуються для забезпечення стратегічного управління, розробки й і провадження заходів із ефективного попередження й розслідування серйозних злочинів, проявів організованої злочинної діяльності (передовсім таких, що мають транснаціональний характер, грають ключову роль у розстановці оперативно-службових сил у різних тактичних формах поліцейської діяльності, включаючи профілактичну роботу із громадянськими спільнотами і повсякденне патрулювання. Наведена у загаданому Плані КМ України настанова на запровадження ІР-модель породжує питання структурно-функціонального порядку для наукового осмислення і для практичного втілення.

У чинному законодавстві України наявні проблеми із визначенням співвідношення й розмежуванням оперативно-розшукової, розвідувальної та контррозвідувальної діяльності. Так, функція забезпечення національної безпеки від зовнішніх загроз покладається на розвідувальні органи, що визначено Законом України «Про розвідувальні органи України». Коли мова йде про легендоване введення оперативного працівника у злочинну організацію, то такі заходи є розвідувальними по суті й за призначенням, але проводяться в рамках оперативно-розшукової діяльності. Ба більше, існує точка зору, що сучасний кримінальний аналіз (КА), використовуючи і методи розвідки, фактично перетворюється в останню, адже практична модель кримінальної розвідки (КРР) включає пошук інформації, її узагальнення й аналіз, використання одержаних даних для пошуку нової інформації та її перевірки, подальший аналіз тощо.

Крім того, розбіжності у тлумаченні змісту КРР існують у вітчизняній науці. Кримінальна розвідка, наприклад, розглядається як одна із функцій оперативно-розшукової діяльності та реалізується шляхом використання системи розвідувальних, пошукових, інформаційно-аналітичних заходів, у т.ч. із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів, спрямованих на своєчасне виявлення та нейтралізацію реальних і потенційних кримінальних загроз суспільній безпеці. З іншої точки зору, КРР трактується як різновид розвідувальної діяльності, форма прихованого розслідування, комплекс гласних і негласних, оперативно-розшукових, інформаційно-аналітичних заходів. Узгодження в концептуальному, нормативному й практичному вимірах співіснування ОРД та новітніх модельних форм правоохоронної діяльності важливе для широкої сфери правоохоронних та спеціальних органів (служб) України. З цього випливає необхідність понятійного й нормативного визначення ієрархії (співвідношення): ОРД як такої та кримінальної розвідки; правоохоронної та розвідувальної діяльності; КРР та оперативного обслуговування; кримінального аналізу та інших видів розвідувального й інформаційного забезпечення правоохоронної діяльності, де кримінальний аналіз виступає більш широкою сферою і поглинає кримінальну розвідку як таку.

*Датчук Денис,
ад'юнкт докторантури та ад'юнктури,
Національна академія Національної гвардії України*

*Луговський Ігор,
кандидат військових наук, доцент,
Національна академія Національної гвардії України*

РЕЗУЛЬТАТ РАНЖИРУВАННЯ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗВІДУВАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах збройної агресії російської федерації проти України значно зросла роль та значення розвідувального забезпечення у діяльності формувань Національної гвардії (далі – НГ) України. Розвідувальне забезпечення (далі – РЗ)